

Aspecte psihosociale ale interculturalitatii din Constanta

(din proiectul Academia Interculturala Constanteana)

Psiholog dr. Aurelia MORARU

În literatura de filosofie politica apare tot mai des întrebarea daca democratia parlamentara, menita sa asigure reprezentarea egala si proportionala a cetatenilor în institutiile puterii de stat, poate garanta egalitatea deplina a acestora, precum si libertatea morala a indivizilor, în conditiile în care face abstractie de identitatea si apartenenta lor culturala.

Pe de alta parte, întrebarea se formuleaza frecvent si daca institutiile statului, ce își invoca de regula, neutralitatea, subliniind faptul ca reprezinta majoritatea larga a concetatenilor, indiferent de particularitatile acestora legate de cultura, sunt sau nu în stare sa asigure drepturile fundamentale ale omului:

- libertatea de constiinta si exprimarea neîngradita;
- drepturi legate de învățamânt si sanatate;
- egalitatea sanselor economice;
- dreptul de asociere si adunare.

Întrebări notorii ale filosofiei politice de azi:

- Democratia este reprezentativa si posibila într-o tara caracterizata printr-un grad sporit de diversitate?
- Adunarile legislative si guvernele ce rezulta în urma sufragiului, vor reusi sa asigure expresia vointei majoritatii egalitatea de facto a tuturor cetatenilor într-o societate diversa caracterizata prin co-existenta sub forma unor veritabile societati paralele a mai multor comunitati?
- Va fi oare nevoie în continuare de metode autoritare pentru asigurarea stabilitatii în zonele caracterizate de tensiuni ca urmare a diversitatii intereselor comunitatii?

Etnicitatea

Etnicitatea se refera la practicile culturale si atitudinile unei anumite comunitati de persoane, care îi diferentiaza de ceilalti (Giddens A, 1997). Membrii grupurilor etnice se concep, pe însisi, ca fiind distincti din punct de vedere cultural de alte grupuri din societate si sunt perceputi ca atare de aceasta. Caracteristicile cele mai frecvente sunt: limba, istoria stramosilor (reali sau nu), religia, portul, podoabele. Antagonismele etnice sunt pe de-a întregul învățate, aceasta pare de la sine înțeles daca avem în vedere faptul ca unele grupuri au fost considerate ca „nascute pentru a conduce” sau „modificate”, „lipsite de inteligenta”. Diversitatea etnica a condus în anumite contexte la conflicte sociale frecvente, ideea de rasa a avut o influenta majora în izbucnirea conflictelor.

Grupurile minoritare

Conceptul de grup minoritar (minoritate etnica) este folosit pe larg în sociologie si reprezinta mai mult decât o distinctie numerica. În sociologie, membrii unui grup minoritar sunt dezavantajat i fata de majoritatea poulatiei si au un anumit sentiment al solidaritatii de grup, al apartenentei comune. Experienta traita ca subiect al prejudecatilor si discriminarii de obicei întareste simtamintele de loialitate si interese comune.

Membrii acestor grupuri tind să se considere adesea ca fiind un popor aparte față de majoritate. De regulă, grupurile minoritare sunt izolate din punct de vedere fizic și social de comunitate în ansamblul ei. Au tendința de a se concentra în anumite cartiere, orașe sau regiuni ale țării. Cazurile de căsătorie între membrii aparținând majorității și ai unui grup minoritar sunt rare sau între membrii unor minorități și în interiorul grupului minoritar se promovează endogamia uneori (căsătoria în interiorul grupului) în scopul păstrării individualității culturale.

Minoritățile sunt distincte atât etnic cât și fizic de restul populației. Distincțiile etnice sunt arareori neutre, adesea se asociază cu inegalități precum bunăstarea și puterea cât și cu antagonismele între grupuri (predomina cele rasiale); diferențele fizice, cum ar fi culoarea pielii sunt de regulă rasiale.

Conflictul

Conflictul reprezintă un proces de interacțiune între doi sau mai mulți actori care urmăresc cauzarea de prejudicii, incomodarea sau eliminarea celui perceput ca având scopuri sau interese incompatibile.

Prejudecățile

Prejudecățile se referă la opinii sau atitudini manifestate de membrii unui grup în raport cu altul. Opiniile preconcepute ale unei persoane sunt adesea bazate pe convenții verbale, mai degrabă decât pe evidență și sunt rezistente la schimbare chiar și în fața unor informații noi. Oamenii pot refuza argumentele logice atunci când manifestă prejudecăți favorabile despre grupurile cu care se identifică.

Discriminarea

Discriminarea se referă la comportamentul real față de celălalt grup. Ea poate fi observată în activități care îi înlătură pe membrii unui grup de la ocaziile oferite altuia. Prejudecățile stau cel mai adesea la baza discriminării, dar nu este obligatoriu, ele se pot manifesta și separat. Oamenii pot avea atitudini marcate de prejudecăți, dar nu întotdeauna le dau și curs. Este foarte important de reținut că și discriminarea, nu derivă în mod obligatoriu din prejudecăți. Atingerile determinate de prejudecăți influențează în mod indirect, discriminarea.

Interpretările psihologice

Teoriile psihologice ne ajută să înțelegem atât natura atitudinilor care dovedesc prejudecăți, cât și motivul pentru care diferențele etnice au atâtă importanță în opinia unora. Sunt importante două tipuri de abordare: gândirea stereotipă în analiza prejudecăților și tipul de persoană mai predispus atitudinilor ce dovedesc prejudecăți. Stereotipurile și tipii ispasitori

Prejudecățile operează în special prin intermediul gândirii stereotipe, ceea ce înseamnă a gândi în termenii unor norme fixe și inflexibile. Stereotipia este legată adesea îndeaproape de mecanismul psihologic de substituție, în care sentimentele de ostilitate,

furie sunt îndreptate spre obiecte, care nu se afla la originea acestora în mod real. Resentimentele se revarsă asupra ”tapilor ispasitori” prin procesul de transfer, ceea ce implica atribuirea inconstienței a propriilor dorințe și caracteristici, fenomen cunoscut sub numele de proiectie. Explicatia ar putea rezida în socializarea timpurie care ar avea ca urmare predispunerea pentru gândirea stereotipă și proiectie.

Personalitatea autoritară

Cercetările conduse de Theodor Adorno și colegii săi în 1940 au condus la descoperirea tipului de personalitate autoritară. Caracteristicile personalității autoritare: conformitate rigidă, supunere superiorilor, aroganță cu inferiorii, intoleranță în atitudinile religioase, anxietate la vârsta adultă. Caracteristicile acestui tip de personalitate ar rezulta din educația dată de părinții incapabili să-și manifeste direct dragostea față de copiii lor, reținuți și obsedați de disciplină.

Interpretări sociologice

Etnocentrismul, suspiciune față de cei din exterior combinată cu tendința de a evalua cultura altora în termenii propriei culturi. Cei din exterior sunt considerați străini sau inferiori moral și mintal.

Grupul închis, se referă la procesul prin care grupurile își mențin granițele care le separă de alte grupuri. Granițele sunt formate prin mijloace de excludere ceea ce are ca efect acutizarea diviziunilor între un grup etnic și altul. Procedurile includ limitarea sau interzicerea căsătoriilor interetnice, restricții aplicate relațiilor economice sau contactelor sociale între grupuri, separarea fizică a grupurilor.

Alocarea de resurse, instituție inegalitățile în distribuția averii și a bunurilor materiale

Modelul Gurr – Harff

Pe baza datelor furnizate de cercetarea Minorities at Risk, Gurr și Harff deosebesc patru tipuri de minorități etnoculturale active mobilizate în vederea atingerii scopurilor umanitare (Salat L, 2001).

- Comunități etno-naționaliste
- Popoare bastinase
- Elite acționând în numele comunităților etnoculturale
- Etnoclase

Comunitățile etno-naționaliste (ethnonationalists) sunt de obicei grupuri etnice regionale relativ mari, convietuind în cadrul unei țări cu populație majoritară, de care pot fi deosebite prin modul de viață sau anumite trăsături particularizante. Mișcările lor politice sunt întretinute de speranța obținerii unui grad mai mare de autonomie sau independență. Pretențiile lor se bazează pe faptul că popoarele respective au fost cândva ele însele de-a lungul istoriei neamuri formatoare de stat sau au dispus de autonomie largă în anumite perioade în cadrul unei structuri statale mari.

Popoarele bastinase (indigenous peoples) includ populația autohtonă a teritoriilor cucerite sau colonizate, membrii acestui tip minoritar se ocupau de cultivarea pământului, creșterea animalelor, vânat, dezvoltând o cultură aparte într-un cadru tradițional. În sensul actual al cuvântului, în acest caz, nu se poate vorbi de o conștiință identitară propriu-zisă și ca urmare nu puteau să apară nici mișcări de eliberare născute de acest sentiment.

Elitele acționând în numele comunităților etnice sau culturale (communal contenders) nu au ca scop obținerea independenței sau autonomiei, ele vizează participarea la putere în cadrul statului existent.

Etno-clasele (ethnoclasses) reprezintă grupuri etnoculturale structurate într-un strat social, al cărui caracter de clasă este conferit de rolul, mai ales de natura economică și moștenit de la o generație la alta, îndeplinit în societate. Ele se compun din descendenții foștilor sclavi sau imigranți, ce în decursul istoriei au executat munci puțin pretentioase.

Dimensiunea psihologică a conceptului de cultură

Cultura este ansamblul structurat al rezultatelor materiale și spirituale ale activității de transformare și adaptare a mediului natural și social la nevoile, trebuințele și aspirațiile oamenilor și sistemul integrat al comportamentelor sociale, al modului de simțire și gândire învățat și transmis prin mecanisme nebiologice din generație în generație în cadrul societăților sau comunităților umane determinate. (Golu P., Golu M., Dictionar de Psihologie Socială, 1981). Conceptul de cultură este polisemantic, în literatura de specialitate se întâlnesc multiple modalități de definire a acestuia. Sensul original al culturii își are sorginea în limba latină și este legat de cultivarea solului, de agricultură, dar și de „cultivarea spiritului” de filosofie și de literatură. În acest ultim sens este utilizat de Marcus Tullius Cicero (106-43 î.e.n.) când spune: „Cultura ... animi philosophia est”. În limba engleză, conceptul de cultură are sensul de „economie gospodărească și este semnalat încă din anul 1420. În sens modern este semnalat pentru prima dată de către Edward B. Taylor în lucrarea „Researches into the Early history and Development of Civilization” (Londra, 1865) și definit sistematic de către același autor în „Primitive culture” (Londra, 1871). Definiția dată de autor a dobândit, de-a lungul timpului o largă circulație: „Cultura... este acel complex întreg care include cunoștințele, credințele, arta, morala, dreptul, obiceiurile și orice alte aptitudini și deprinderi dobândite de om ca membru al societății. În limba franceză, conceptul de cultură circula încă din sec. XV, iar în limba germană, conceptul este semnalat prima dată într-un dicționar din 1793. Lingvistul german Wilhelm von Humboldt desemna prin „Kultur” aspectele tehnice, economice și organizatorice ale istoriei umane. În cursul secolului al XIX-lea s-a produs o schimbare în conținutul conceptului, cultura desemnând ceva superior, de natură „creativ-spirituală”, spre deosebire de termenii de „civilizație”, care dobândește semnificația de creație urbană, incluzând instrumentele, tehnicile, arta. În țara noastră, Simion Mehedinți da aceeași semnificație: „suma tuturor creațiilor sufletești (intelectuale, etice și estetice) care înlesnesc individului adaptarea la mediul social, prin civilizație înțelegând „suma tuturor creațiilor tehnice care ajută adaptarea omului la mediul geografic”. În prezent, este larg acceptat punctul de vedere conform căruia cultura, ca atribut general uman, include și civilizația (Traian Herseni).

Dimensiunea sociologică a conceptului de cultură

Cultura , poate fi definită din punct de vedere sociologic ca fiind totalitatea valorilor materiale și spirituale ale omenirii ajunse pe un anumit prag al dezvoltării, produse ale cunoașterii și practicii umane create, transmise și asimilate în procesul social istoric (Bondrea A., 1993).

O categorie sociologica fundamentala la care se raporteaza direct cultura este aceea de viata sociala, cu cele doua laturi ale sale: materiala si spirituala.

Sociologia culturii studiaza sistematic, în cadrul vietii materiale si spirituale, faptele de cultura, fenomenele si procesele culturale, ca forme ale realitatii culturale complexe, ansamblul dinamic al actiunilor a caroror rezultanta este constituirea de valori culturale realizate în procesul transformarilor al practicii social-istorice.

Orice domeniu al realitatii sociale poate deveni obiect al sociologiei culturii daca poarta un mesaj uman cu semnificatie axiologica, daca acest mesaj îl situeaza în constelatia de valori ale dezvoltarii si progresului umanitatii. Determinatiile si categoriile culturii, raporturile dintre formele culturii, particularitatile dezvoltarii culturii asupra vietii sociale, ariile geografice, istorice si sociale ale culturilor, precum si procesele creatiei materiale si spirituale nu pot fi descrise, explicate si înțelese decât în societate, prin mijlocirea socialului si nu pot fi desprinse de semnificatiile lor sociale.

Modul de abordare sociologica permite nu numai studierea universului cultural real al unei societati în sens exploratoriu, dar, mai ales, interventii asupra acestui câmp de cercetare si dezvoltare, amplificând sensurile normative ale cercetarii prin functia sa practic- explicativa.

Metodele si tehnicile de cercetare sociologica se realizeaza prin echipe interdisciplinare (filosofi, sociologi, psihologi, etnologi, antropologi, esteticieni) si intradisciplinare (sociologi specializati în opinia publica, mass-media, sociodemografie, sociologia muncii si a organizatiilor, etnografi, folcloristi, esteticieni, cercetatori specializati pe diverse domenii ale artei, critici de arta).

Sistemul de referinta al sociologiei culturii este reprezentat de realitatea sociala în ansamblul ei, de componentele vietii sociale, care, alaturi de cultura (element al vietii sociale), actioneaza asupra procesului istoric al dezvoltarii, prin raportarea la nevoile sociale relevante obiectiv de practica culturala a unei societati.

Persoana reprezinta o categorie foarte importanta pentru psihologia sociala deoarece tocmai la nivelul ei viata psihica începe sa se manifeste într-un mod particular, concret, sintetic, or psihologia sociala își începe actiunea de cercetare si interventie nu direct de la general-uman, ci de la cel particular social (socio-cultural).

Atunci când spunem ca la nivelul persoanei psihismul uman se manifesta concret, avem în vedere faptul ca diferitele procese psihice: perceptii, reprezentari, gândire, sentimente, nu exista ca acte razlete, abstracte, izolate (Golu P., 1974). Ele se integreaza în sfera trairilor persoanei, se asociaza cu starile, trairile, atitudinile si relatiile ei. Ele nu sunt anonime, ale tuturor si ale nimanui, ci apartin întotdeauna unei structuri determinate, selective - personalitatea umana - în care își gasec cadrul primordial de referinta. Aceeasi afirmatie o putem face si despre componentele conduitei efective a omului: fapta, atitudinea, gestul, cuvântul, prin care ne manifestam în afara si cu ajutorul carora influentam semenii. Forta lor de comunicare si de influenta provine de la persoana. În contextele sociale si în anumite combinatii umane (relatii interpersonale, grupuri, colectivitati), cei care se întâlnesc, comunica, se confrunta, sunt oamenii concreti si nu procesele psihice amintite mai sus, de sine statatoare. Persoanele concrete sunt purtatoarele, mânuitoarele si realizatoarele anumitor procese, acte si stari psihice. Gordon Allport defineste persoana ca reprezentând organizarea dinamica a sistemelor psihofizice care, într-un anumit individ, determina adaptarea sa originala la mediu.

Omul ca persoana se caracterizeaza prin existenta anumitor sisteme interne de motive si scopuri, prin trasaturi temperamentale si de caracter care conditioneaza dinamica si natura faptelor sale, prin capacitati si aptitudini care fac apt pe om pentru anumite forme de activitati, utile din punct de vedere social, prin nivele diferite la care se poate desfasura viata lui psihica (constient, inconstient, voluntar, involuntar). Însusirile personale ale omului își vor pune amprenta asupra conduitei si activitatii sale, imprimând si proceselor psihice un aspect personal, unul în care are loc o îmbinare a momentelor biologice si fiziologice cu cele social-istorice si culturale. Exista o independenta relativa, o anumita "statica" (stabilitate) a proceselor psihice: constantele perceptiei, gândirii, afectivitatiei, care permit persoanei sa se adapteze si sa se mentina aceeasi în diferitele situatii stimulative.

Pierre Janet, considera ca persoana se integreaza unui grup de notiuni foarte generale si anume: unitate, individualitate, distinctie. Este de notat ca aceasta unitate nu este pasiva, impusa, artificiala, ea își are izvorul în efortul constructiv al subiectului.

Patrimoniul identitar

Globalizarea si valorile identitare reprezinta în fapt cele doua directii în care actioneaza pe de o parte procesul de globalizare, vazut atât ca proces natural cât si ca proces dirijat, iar pe de alta parte reactia de raspuns a universului cultural, mai bine spus a patrimoniului identitar al fiecarei natiuni.

Traim într-o lume în care comunicarea între indivizi se produce cvasi-instantaneu, o lume în care spatiul si timpul nu mai reprezinta bariere reale, caci tehnologia informatiei ne ajuta sa ne miscam rapid si liber în contextul virtual, supusi permanent la presiunea vitezei.

Comprimarea timpului si spatiului atrage dupa sine minunata realitate a comunicarii fara limite, a posibilitatii de a intra în dialog cu oricine, de oriunde, de pe mapamond. Aceasta este latura mirifica, benefica si pasionanta a iesirii din spatiul si timpul real si a intrarii în virtual.

Câstigam o mare libertate, dar avem si de platit un pret. Nu fac referire aici la pierderea idiomului matern , pentru ca putem comunica prin intermediul noului esperanto reprezentat de limba engleza, devenita practic limbajul computerelor, adica mult visatul idiom universal.

Marele pret pe care-l avem însa de platit se refera la: anonimata, depersonalizare, dizolvarea identitatii.

Patrimoniul identitar reprezinta suma valorilor istorice, spirituale, morale, creatoare, traditionale. El este coloana vertebrala a personalitatii individuale ca si a identitatii nationale.

Valorile identitare nationale sunt cele pe care le-am creat în mersul nostru prin istorie din cele mai vechi timpuri si care ne reprezinta nu doar în prezent, ci si posteritatii. Acestea sunt valori perene, alcatuind codul nostru genetic identitar . Ansamblul acestor valori reprezinta ceea ce numim cultura.

Globalizarea nu trebuie sa însemne uniformizare la nivelul valorilor fundamentale, ea nu are dreptul sa atenteze la patrimoniul identitar, la zestrea noastra culturala.

Valorile identitare au inevitabil un caracter istoric si traditional caci sunt ancorate în procesul devenirii noastre, al fiintarii noastre. Ele au un caracter de permanenta si de valabilitate probata de-a lungul timpului.

Conceptul de multiculturalitate

Multiculturalitatea lumii este un fapt recunoscut si larg constientizat în zilele noastre. Problematizarile pe marginea acestui subiect sunt în strânsa legatura cu discrepanta profunda pe care o regasim între realitatea etnoculturala a lumii, pe de o parte, si aranjarea ei din punct de vedere etnopolitic, pe de alta parte. Între cele 196 de state recunoscute în momentul de fata de comunitatea internationala sunt vorbite în jur de 600 de limbi, alte surse estimeaza ca acest numar s-ar situa undeva în intervalul 2000-4000 si traiesc între 4000-6000 de etnii sau grupuri etnoculturale (Sala L., 2001)

Kymlicka precizeaza sensul în care utilizeaza conceptul de multiculturalitate: un stat este multicultural daca cetatenii acestuia apartin mai multor natiuni-caz în care statul este multinational -sau sunt imigranti veniti de pe alte meleaguri-situatie în care statul este denumit multietnic si acest lucru constituie o componenta importanta atât a identitatii personale, cât si a vietii publice, politice din tara respectiva.

Cultura este în acest context si potrivit conceptiei lui Kymlicka - un atribut esential al unei „natiuni” sau al unui „popor, termen care desemneaza la rândul lui o comunitate intergenerationala, mai mult sau mai putin completa din punct de vedere institutional, ocupând un anumit teritoriu în mod traditional (pe care îl considera loc de bastina) si fiind caracterizata de o limba proprie si o istorie comuna.

Dupa parerea lui Kymlicka, atât în teoria politica cât si în practica relatiilor internationale, consecinte incomode pot avea mai ales nediferentierea corecta între doua categorii de baza ale grupurilor etnoculturale. Astfel exista la originea pluralitatii etnoculturale ideea ca la început, anumite comunitati formau pe vremuri societati active si complete din punct de vedere institutional, aveau inclusiv traditii de autoguvernare si au fost încorporate într-un stat mare. Încorporarea s-a facut împotriva vointei lor, ca urmare a colonizarii, cuceririi sau cedarii unui teritoriu de la o putere imperiala la alta, însa exista si exemple în care încorporarea s-a facut în mod voluntar, ca urmare a federalizarii. Dar, mai exista si un alt caz, pluralitatea etnica este rezultatul imigrarii indivizilor care provin din zone defavorizate sau subdezvoltate ale lumii si care apartin unor comunitati etnoculturale specifice.

Multiculturalismul, ca forma de legitimare a drepturilor colective, pune accentul pe ideea de coabitare, dar face apel la paradigme, cum sunt drepturile colective, care depasesc principiile liberalismului clasic. Dezvoltarea multiculturalismului liberal (Salat L., 2001) are ca miza un “liberalism modern”, în masura sa faca fata cerintelor diversitatii etnoculturale si sa asigure echilibrul dintre stabilitatea societala si exigentele echitatii etnoculturale.

În România, principalele teme multiculturale privesc pe maghiari si pe romi. Evolutia situatiei minoritatilor cuprinde doua dimensiuni: evolutia simultana a integrarii si a privatitatii comunitare, acestea definind împreuna dinamica specifica a multiculturalismului românesc (Andreescu G., Multiculturalismul Normativ).

Multiculturalismul civic ar putea acorda Europei stabilitatea dorita, permitând tuturor si

fiecarui individ sa atinga satisfactia deplina de a avea posibilitatea sa traiasca, în acelasi timp, în cadrul unei civilizatii si a câtorva mii de culturi.

Conceptul de interculturalitate

Atunci când se ia în discutie conceptul “interculturalitate”, o problema extrem de dificila se ascunde în spatele rândurilor scrise de cei care îndraznesc sa se avânte în teritorii atât de ambigue. Totul se datoreaza semantismului conceptului în cauza, care, la o simpla analiza, dezvaluie una dintre capcanele conceptului în discutie. Atasata substantivului “cultura”, particula “inter”, a carei origine latina este evidenta, are urmatoarele sensuri principale: “între”, “printre”, “în mijlocul”. Toate aceste semnificatii trimit la un înteles unificator, anume acela de “mijlocire”, sau de “intermediere”. Cu alte cuvinte, atunci când vorbim despre “interculturalitate” ne vom referi, de voie sau de nevoie, la ceea ce se afla între culturi. „Inter” poate fi elementul unificator a doua culturi, dar, la fel de bine, el poate fi tocmai elementul care le desparte. Care anume este perspectiva ce decide attributele sale?

Una dintre lectiile memorabile ale lui Mircea Eliade, se refera tocmai la perspectiva în care ne situam atunci când dorim sa studiem un fenomen oarecare în mod “obiectiv”. Lucrul cel mai important pe care trebuie sa-l cunoastem când avem asemenea obiectiv, a fost sintetizat de Eliade sub urmatoarea forma: “perspectiva creeaza fenomenul” (Eliade M., 1992, 2005). Când interferenta subiectului este inevitabila atunci si perspectiva studiului e clara.

Construcia europeana si, mai larg globalizarea multiplica interactiunile culturale, cu rezultate care îmbraca diverse forme: cooperare, influenta, schimb, asimilare, frictiune. Interculturalitatea este o ipoteza optimista care afirma ca situatiile conflictuale pot fi înlaturate durabil prin promovarea dialogului. Cu siguranta, schimbul sistematic de idei va avea darul de a conduce la identificarea unor valori universale, împartasite de toate grupurile culturale, creând astfel conditiile unitatii în diversitate.

Constanta oras cosmopolit

Constanta se afla în postura unificatoare în care convietuiesc 13 grupuri etnice si care reusesc ca împreuna sa creeze un spatiu etnocultural unificator în care dialogul, pacea sociala, activitatea si traiul în comun si-au gasit armonia si fiecare dintre aceste etnii traiesc în siguranta si confort, sentimentul de a fi ACASA.

Relatiile sunt ghidate de spiritul comunicarii, cooperarii si coexistentei, adica fiecare grup etnic pune în comun punctele forte specifice si realizeaza împreuna un proiect comun si consider pe buna dreptate ca putem vorbi despre un “animus cooperandi” sau mai bine, un “animus cohabitandi”. Minoritatile constantene au deprins efortul îndelungat al educatiei si autoeducatiei si au reusit sa dezvolte solidaritatea civica dând o frumoasa pata de culoare orasului cosmopolit, Constanta.

Dobrogea reprezinta zona de confluenta a religiilor, obiceiurilor si traditiilor, adevarat leagan al culturii tuturor etniilor care convietuiesc în acest spatiu frumos si unic prin peisajul natural, numarul vestigiilor trecutului, diversitatea obiceiurilor si traditiilor.

Avantajele pastrarii si comunicarii interculturale a valorilor identitare

Pastrarea si consolidarea valorilor perene, codul identitar
Stimularea creativitatii, a expresivitatii
Emulatia
Pastrarea telurilor, a idealurilor
Frumusetea în diversitate, bogatia culturala
Perpetuarea identitara
Pastrarea valorilor perene
Pastrarea memoriei culturale colective
Iesirea din anonim
Progresul umanitatii
Propulsarea spre alte teluri.
Prezervarea identitatii culturale, a patrimoniului de valori identitare, este singura modalitate prin care omenirea isi va putea pastra idealurile, adica acele repere supreme ce au facut-o dintotdeauna sa progreseze si o vor face perpetuu.
Sa ne focalizam atentia si actiunea asupra consolidarii elementelor perene, a valorilor identitare,ele alcatuiesc umanitatea si îi dau expresivitate si bogatie.
Pastrarea si cultivarea capacitatii de a crea, de a gândi, de a fi expresivi, înseamna a ne asuma pastrarea valorilor identitare, printr-un demers educational, activ si sustinut, care sa ofere fiecarui individ, ca si natiunii din care facem parte, dreptul de a-si conserva memoria culturala si patrimoniul identitar, fara de care fiintarea noastra ar ramâne anonima.

Bibliografie

- Allport G, Structura si Dezvoltarea Personalitatii, Ed. Didactica si Pedagogica, Buc., 1991
Andreescu G, Multiculturalismul Normativ ([www. Intercultural.ro](http://www.Intercultural.ro))
Boudon R, Tratat de Sociologie
Bondrea, A, Sociologia Culturii, Ed. Fundatiei România de Mâine
Corneliu T, Globalizare si Identitate Culturala, Revista Online, anul II, nr.5, 2002
Eliade, M, Tratat de Istorie a Religiilor, Ed. Humanitas, Buc, 1992, 2005
Golu P, Psihologie Sociala, Ed. Didactica si Pedagogica, Bucuresti., 1974
Golu P, Dictionar de Psihologie Sociala, Ed. Stiintifica si Enciclopedica, Buc., 1981
Giddens A, Sociologie, Ed.All,Buc, 1997
Gilles F, Identitatea, Cetatenia si Legaturile Sociale, Ed. Polirom, Iasi, 2000
Gellner E, Conditiiile Libertatii, Ed. Polirom, Iasi, 1998
Salat L, Multiculturalismul, Ed. Polirom, Iasi, 2001
Ilut P, Valori, Atitudini si Comportamenre Sociale, Ed. Polirom, 2004
Sillamy N, Dictionar de psihologie, Ed. Univers Enciclopedic, Buc., 2000